

KRIZA IDENTITETE PROTESTANTSKEGA KRŠČANSTVA ?

Ni treba ponovno dokazovati, da je protestantizem, protestantsko razumevanje in udejanjanje krščanstva, skupaj s kasnejšim razsvetljenstvom bistveno prispeval k nastanku modernih družb tako imenovane zahodne civilizacije. Brez protestantsko krščanskega in razsvetljsko humanističnega pojmovanja človeka kot posameznika, njegove odgovornosti in svobode, ne bi bilo moderne demokratične države in sodobnih človekovih pravic. In vendar je videti, da je ravno v najbolj modernih okoljih prav protestantizem (še zlasti v svojih liberalnih inačicah) v največji stiski, v največji krizi. Kot da v modernih razmerah verske svobode in pluralizma bolj uspevajo tiste krščanske cerkve in usmeritve, ki so k uveljavitvi verske svobode in modernih načel bistveno manj prispevale ali pa so tem načelom dolgo celo nasprotovale. Prav tako je videti, da omogočajo moderne razmere pravi razcvet novih in tujih religijskih gibanj.

Seveda je mogoče to stanje pojasniti s prisodobno, da je protestantsko krščanstvo s svojimi vrednotami in usmeritvami vgrajeno v same temelje moderne družbe in načina življenja, temelji pa se pri stavbi, ko je zgrajena, ne vidijo – dokler se stavba ne zruši. Vidno je namreč le tisto, kar stoji ali celo parazitira na temeljih.

Morda ni odveč spomniti na misel Webrovega sodelavca Ernesta Troeltscha, ki je v svojem delu »Pomen protestantizma za nastanek modernega svet« ob začetku minulega stoletja zapisal : » Zato ohranjajmo protestantizem, to religiozno-metafizično načelo svobode, sicer bomo ob svobodo in osebnost v trenutku, ko se bomo z njima najbolj ponašali.« Po njegovem so vsa » ostala (oziroma nova) religiozna iskanja in fantazije bolj beg iz modernega sveta, kot njegovo notranje obvladovanje«.(Glej tudi revijo Poligrafi, št.21/22,Ljubljana 2001, tematska številka o protestantizmu, str.15.)

Vendar je mogoče stisko in nerazpoznavnost protestantskega krščanstva v moderni družbi dojemati tudi kot posledico bistvene značilnosti njegovega razumevanja krščanstva, kot posledico svojevrstnega paradoksa, da v protestantskem razumevanju krščanska vera sama usmerja ljudi k posvetnemu delovanju. Luther in Calvin sta brezkompromisno poudarjala, da se človek ne odreši za večno življenje s še tako pobožnimi deli, saj je človekovo odrešenje izključno zadeva božje milosti po Jezusu Kristusu. Resne vere v (v vsakem primeru) nezasluženo odrešenje ni brez hvaležnosti Bogu, resne hvaležnosti za božjo dobroto(in torej tudi vere) pa ni brez prizadevanja, da bi v Božjo hvalo in zahvalo delali dobro tam, kjer ljudje

to zmoremo, v svojem posvetnem življenju ter delu z drugimi ljudmi in za druge ljudi. Pravo razumevanje krščanske vere in z njo povezane hvaležnosti Bogu ne usmerja k pobožnim delom – zakramentom, molitvam, askezi – zase, za lastno zveličanje. (» Pobožnost je največji greh, » je nekoč zapisal Luther.) Usmerja k posvetnemu delu za druge. Protestantsko razumevanje Božje milosti in človekovega odgovora nanjo ni usmerjalo in ne usmerja k gradnji veličastnih cerkva, posebni cerkveni umetnosti, k različnim posebnim »svetim« dejanjem v posebnih »svetih« časih in prostorih, pa tudi ne k ustanavljanju posebnih cerkvenih ustanov (paradržavnih, kulturnih, izobraževalnih, gospodarskih). Kraj in čas za » dobro delo« v božjo slavo in zahvalo je posvetno življenje, to so prvenstveno skupne laične ustanove, ki služijo vsem ljudem na tem področju. Posebne cerkvene se ustanavljajo le, če prvih še ni dovolj oz. za zgled ali zagon. Ni naključje, da v tradicionalnih luteranskih in kalvinističnih okoljih državne in javne ustanove praviloma dobro funkcionirajo, medtem ko v tradicionalno katoliških in pravoslavnih s svojo indolentnostjo in skorumpiranostjo pogosta kar kličejo po posebnih cerkvenih ustanovah z enakimi nalogami.

Toda neizogibna druga plat in posledica take usmerjenosti so prav težave z razpoznavnostjo, opazno navzočnostjo, identiteto (kot govorimo v zadnjem času).

Videti je, kot da bi evangeliji s svojimi prilikami in prisposodobami vnaprej predvidevali tako situacijo in hkrati spodbujali k vztrajanju pri taki drži kot pravi evangelijski drži. Kaj navsezadnje pomenijo evangelijske primerjave in vzpodbude v smislu: » vi ste sol zemlje..kvas...vi ste luč sveta...«, ki jih vse krščanske cerkve tako rade uporabljajo zase in za svoje vernike, ne da bi vedno domislile njihov pomen. Luč je dobra, ker/ ko osvetljuje druge, sol in kvas sta dobra za kruh (življenja) le, če/ker izgineta v njem; sol in kvas, ki bi ohranjala svojo posebno identiteto, ostajala vidno zase, kruha ne bi izboljšala, še več naredila bi ga neužitnega...Ni mogoče krščansko prekvasiti družbe in življenja, če se skrbi predvsem za svoj lastni obstoj, moč in status. Ni mogoče uresničevati evangelijskega oznanila in napotila, če se skrbi predvsem zase, za svojo identiteto. Evangelij je nedvoumen : » Kdor hoče rešiti svoje življenje, ga bo izgubil, kdor pa izgubi svoje življenje zaradi mene, ga bo našel.« (Mt 16, 25) Ali so prav protestantske cerkve v večji meri kot druge doumele in doživele, da velja to tudi zanje in ne le za posamezne vernike? Ali ni njihova stiska, njihov križ v moderni družbi prav posledica tega, da so v večji meri kot druge cerkve vzele nase ta križ, paradoks in škandal evangelija – in postale bolj odvisne od obljube, ki jo vključuje, od vere vanjo.

Če so cerkve reformacije bolj kot druge krščanske cerkve spoznale, da velja paradoks križa in odrešenja tudi zanje in ne le za posamezne vernike, ali ni zato praznik reformacije izziv, da se vprašamo, ali ni zgornji paradoks nekaj, kar ne velja le za cerkve in krščansko verujoče, temveč navsezadnje za vsakega izmed nas ? Kako nesebično živeti v svetu, kateremu je prva zapoved skrb za lastno identiteto in promocijo, kako se izogniti breznu praznine, ki ga odpira vprašanje : če smo samo zase (in za svoje), za koga in čemu smo?

Marko Kerševan

(objavljeno v Dnevniku 2.11.2002)